

סיפורו של אורי קיסרי. שזכה בפרס לפני 25 שנים

אז אורי אבנרי. החליטה על הפרס ועדת-שופטים בתיירות, שכללה את מיטב אישיהם-הפרוים. "העולם הזה" חפץ לכבד את זיכרו של אורי קיסרי בפרסום סיפור זה כמקורו, כיוונית הציור שאייר את הפרסום המקורי, בחודש פברואר 1954 ("העולם הזה" 851).

כאשר נפטר אורי קיסרי מייסד "העולם הזה", הזכירו רוב העיתונים, בין השאר, כי זכה בשעתו בפרס כינזאומי בתחרות של סיפורים קצרים, מטעם "הראלד טריביון". הם שכחו לציין כי התחרות אורגנה על-ידי "הראלד טריביון" כמשתתף עם "העולם הזה", שעורכו כבר היה

הסרג'נט והוא מנענע את הקטן בזרועותיו, מעשה אומנת. הילד חדל מבכות. "הוא לא כה קטן. הוא כבד למדי" אומר אני-דריו ומחייך. ושני הפרשים דוהרים ודול-קיום אחרי חבריהם שנתרחקו מזה. כשעל אוכפו של הסרג'נט שכוב הילד הפצוע, היתום, כנראה, זה שלל המילחמה המור של הגדוד ה-21. בדצמבר 1917. בפרבריה של יפו העתיקה.

אנדריו וארצ'י ממישיכים לטפל בי-ילד. הוא כבן שמונה. מפטפט גרי-מגית שבורה. בבוקר היתה זו מישפחה — מישפחה יהודית — אבל שעה שהציל אותו מאקליו, כבר היה זה רק יתום. שמו שלמה. והם קוראים לו סלומון. שם המישפחה הוא כה מסובך, כה גדוש אותיות גרוניות, שהם מוותרים מלכתחילה לסגלו לעצמם. זהותו נקבעת. איפוא: סלומון. בקיצור, ותו לא. הילד מחלים מפצעיו. הוא יפה. אבל יפה! ממש מאך שירד משמיים. הוא נעשה פופולארי, תחילה ב-פלוגה, ואחר-כך בגדוד כולו. הוא מת-חיל לפטפט אנגלית. הוא צומח בקומה, לחייו מאדמות, עורו נשון.

בוקר אחד מבחין בו הקולונל. "מה קרה כאן?" מרעים איש הצבא הוותיק, "הגדוד הפך עכשיו בית תינוקות?" הקר-לונל קורא למייג'ור, המייג'ור לקפטן, וכך, מלמעלה למטה, עוברת כל ההירארי-כלה הצבאית. הפקודה בורחה: להיפטר מן היידי. אין מקום, בימי מלחמה, לי-ידיים באוהלי הצבא. להתזיר אותן למסור אותן, לרשות אורחות. רשות אורחות, קר-לונל? אבל זו אינה קיימת. כל המימשל הוא צבאי. אם כך, לקהילה היהודית, ל-מוסדותיהם המוסמכים. אבל, קולונל! אלה ענייני מרודים, כאיוב! ושגית... למסור ליהודים תכשיט יקר כזה, שמעולם לא חלמו עליו? ההסתכלות בו מקרוב? צע-צוע כזה, אבן יקרה כזה, ליהודים?

והקולונל מסתכל בו מקרוב. המ... כן, הוא מודה. הייד פנטסטי. ראוי שיטפלו בו, שיחזיקו בו. הקולונל כימעס שאמר: "שיאהבהו!" הוא מביא לפניו איפוא את אנדריו הסרג'נט וארצ'י הקורפורל, שני המטרופים, ואנדריו טוען: "יש גדודים, שעו להם קמיע, חמור, תוכי, קוף, מי יודע מה. מדוע לא יאז לנו שלמה לקמיע?" הארגומנט, לעזאזל, אינו מחור-טר טעם. והקולונל אינו אומר "כן". אבל גם "לא" אינו אומר. מחור יחליף גם הוא מילים אחדות עם היהודון הקטן, שכבר ידע לומר "יס סאר", ומחתייט כבר יחייך אליו, יחייך לו על ראשו.

חייט הגדוד תופר לסלומון חליפת מייר-חדת, לפי מידתו, חליפת פרש, ומן הסוג לדריה מתקנינים לו מגפיים הולמית. הוא מתאמן ברכיבה... הוא יושב על הסוס כאילו נולד עליו, צמוד לאוכף, ואחרי כמה חודשים, כשהגדוד יזון צפונה ויכר בוש ערים, ירכב סלומון על סוסו בעקבות סוסו של קפטן הפלוגה, בטיולי בוקר, בחוצות הערים הכבושות.

דיאנריות הירואים

מאת אורי קיסרי

שלא תהא רפויה, מאלצת את הבריטים להרעיש את הפרברים בדרך ההתקדמות כשפרשיהם דוהרים על פיגרי אדם וגופות פצועים, ופרסות סוסיהם השועטים מבת-רות אותם תוך כדי דהירתם המנצחת. בין אנשי הגדוד ה-21 של חיל הפר-שים המתקדמים אותו יום על סוסי הענק, מצוי גם הסרג'נט אנדריו מאקליו, מגלוי-גאו. בתוך עמודי האבק המתאבכים צותל סוסו ודוהר קדימה. ולפתע... פקעת בשר, חיה ונעה, מושלכת על אם הדרך. הסוס, לא יותר מהפרש, אומר להמשיך ולעבור. אך הגוף החי והמפרפר בפצעיו זוקף עיי-

קעות, בניינים, ירושות, מזימות, בגידות, רצח, פוליטיקה גבוהה ופחות גבוהה, כל זה היה רשום כאן בראשי תיבות על התיקים. אה, כן! לצלמים תהיה עבודה מרובה... לפתע נדלקו עיני הקפטן. הוא החזיק עכשיו בתיק דקיק דקיק שהכיל לא יותר משני מיכתבים וכמה גיליונות בדפוס מכור-נת כתיבה. על המעטפה הירוקה היו קבור-עים שני תאריכים רחוקים: 1917-1932. ולמטה: "סרג'נט אנדריו מאקליו, גדוד הפרשים ה-21, הבריגדה ה-155 של הדיוויזי-יה ה-52 (לובלנד) והילד היהודי סלומון". בוויית פיו של הקצין רטט משהו. הוא

הקצין סילק מפיו את המיקטרת וקרב אל החלון. העבודה הזו החלה נמאסת עליו בסופו של דבר. ראש שירות האינ-טליג'נס בכבודו ובעצמו הטיל עליו את המשימה. "זהו אחריות רבה, בחור", אמר הקולונל, "אתה פוסק יחיד כאן. ועל כף המאזניים מוטלת היסטוריה, ואולי יותר-מה: קיסרות... הקיסרות הבריטית". קפטן ארמסטרונג, ג'והן פאטריק לואיס ארמסטרונג, חייך עכשיו אל הלילה הצר-נן של אפריל ירושלמי זה. שכאילו ניגש אליו מקרוב, ממש אל אדן החלון, ופרש לפניו, בסמוך לקיסרות של הקולונל, את נצח האל היחיד. מן המרחק, מעל צריח מיסגד גבוה, קרא מואזין משיכים-קום ל-מאמינים לבוא לתפילה. הקפטן הכיר יפה את הלילה הנפלאה הזו של האיטלאם, את הלילה הספוגה בעננים וביקוש לדבר ש-אבד ואיננו. אבל הוא הרחיק מעליו כל חולשה שבנפש, וחזר אל הגיב ש-לו.

ערימות תיקים נחו כאן על האי-צ'טות. מאות תיקים מכל המינים, המימות, ארוכים ועבים ודקים, כשכל תיק נושא ציון מיוחד. היה לכל המיטען הזה ריח היסטוריה, או — כהגדרת הקולונל — ריח קיסרות. אבק שלושים שנה וייפעתו של גנרל אלנבי השתרעו כאן עכשיו ללא צניעות, בשנת 1948 זה, ללא תהילה וטעם. שוב לא היה ספק: עולם הקב"ה ירד במידיו. עולמות שנבנו — הלכו ונתי-רבו. וצלבי עץ, שרידי אנשים צעירים, היו פזורים עתה בבת-יעלמין מירושלים ועד חיפה, מרמלה ועד נצרת. כשבאוויר מרחפת שאלה מורה, פותה וצודקת: למי כל זה היה נחוץ? ולמה באו כל אלה למות כאן?

במילים אחרות, פחות דרמאטיות, היה כאן פירוק המנדט הפלסטיני. שלושים ואחת שנה אחרי כיבוש ירושלים, יש לצאת אותה. ארמסטרונג חלם פעם להיות משורר, לכתוב רומנים. הוא הסכים, בשעת הדחק, להיכנס לשירות האינטליג'נס של הצבא. אבל הוא לא ראה עצמו מלחמה, ובשום אופן, בתפקיד בו קברן, וכשקרא לו הקולונל, בצוותא עם עוד תריסר קציי-נים, והטיל עליהם לבדוק את הארכיונים, לברור מה יש להשמיד אחרי צילום שיועך בר-לאנגליה ומה להשמיד מייד, הותקף בחילה... וכצ'רצ'יל בשעתו, היררה, חציו רצין חציו מלגלג: "לא נכנסתי לשירות הוד מלכותו כדי לחסל את קיסרותו!" ברם, פקודה היא פקודה, והוא מילא אתר הפקודה. הוא וחבריו החלו בעבודה לפני שישה שבועות — לוח הקיר הזכיר בוודאות שיהזמן עומד ב-15 באפריל — ונשאר לפי-גיהם פחות מחודש ימים. שוב לא היה זה סוד: ב-14 למאי יורד כאן בפעם האחר-ונה דגל היוניון-ג'יק וסר אלן יפליג מנמל חיפה.

התיקים הללו! איזו רשימה ארוכה של פרשות ופרקים. מה לא היה כאן! שמות של ערבים, של יהודים, של אנגלים, קר-

קורפורל מארסין נחפז. האנגלים

עמדו לעזוב את הארץ.

בימים האחרונים היה עליו לפתור

את התעלומה הגנוזה בתיק

צהוב מיושן: מה קרה לילד שהפרש

מקלין מצא אותו ליד פרבריה

של יפו לפני שלושים שנה

ניים, והן פקחות, ממש קרועות, והן זר-עקות באלם שלהן, מתחננות, כאילו העצב כולו שרוי בתוכן. העיניים האלה! ובמחר צית הדקה האחרונה, ממש בטרם יצליפו פרסות הבהמה על קודקוד הועף, סוחב הסרג'נט במושכות והסוס מודקף על רג-ליו האחריות במצלחות מילחמה, ונעצר. אנדריו מאקליו יורד מעל הסוס. אשד של קללות עסיסיות יורום עתה מתוך הפה הזה, שכבר קילל בגאליפולי, על חסום ובאיסארן. אבל הפעם התמונה שונה. עיני הילד חדרו אל מבעד למדים. אנדריו כור-רע על בייכיו, שולח זרוע ולופת את הגור-פה הקטנה המכוסה בלויי סחבות, הגור-נחת ונאכפת.

הדם זב מרגליו מזרועותיו של הילד. קורפורל ארצ'י גורדון, הדוהר אחרי הסר-גנט, נעצר גם הוא. הקורפורל אומר: "הוא פצוע!" ולאחר רגע: "הבט, איזה עיניים פזרות ונפלאות!" אנדריו שואל: "מה נעשה בו?" וארצ'י משיב: "לכל הרוחות, הטען אותו על הסוס! אתריכך כבר נראה". "זהו רעיון!" — מהרהר

חייך בתוך מידבר הישימון, כאילו ירד עליו אגל טל, "מעניין", אמר, "מזור ומעניין", והוא החל קורא במסמכי התיק.

ראשית המעשה בשלהי 1917. אחרי שכבש הגנרל אלנבי את ירושלים הרי-ציא צו למפקדים לטאטא את התורכים מכל הדרום. כך פותחים התותחים. בליל ה-20 לדצמבר של אותה שנה, בהרעשת העמדות התורכיות של כאן כאדרה, ובליל לה שלאחריו, ב-21 לדצמבר, צולחת הבר-ריגדה ה-155 של הדיוויזיה הסקוטית ה-52, את נהר הירקון על גבי רפסודות וכובשת את עמדות התורכים. עכשיו דר-הרים גדודי הפרשים ועוברים על פני תל-אביב, פוסחים ביעף על מאנשייה ומתי-קדמים אל פרברי ע'מי.

קו החזית לא כאן הוא עובר. התור-כים נסוגו לכפרי-סבא, במעלה פתח-תקוה, אלא שפה ושם עוד מגלים, כמה קנים בודדים, התנגדות כלשהי, הללו יו-רים מן המארב. והתנגדות זו, עד כמה